

Nd.

355. Nefndarálit

[20. mál]

um frv. til l. um verðtryggingu fjárskuldbindinga.

Frá minni hl. fjárhagsnefndar.

Hinn 5. febrúar 1953 var á Alþingi samþykkt þingsályktunartillaga frá þrem þingmönnum Framsóknarflokksins um að láta fara fram athugun á því, hvort og með hverju móti takast mætti á hagfelldan hátt að tryggja verðgildi þess fjár, sem bankar og sparisjóðir taka til geymslu og ávöxtunar. Þessi athugun var gerð, en ekki varð af framkvæmdum. Á sumarþingi 1959 og aftur á aðalþingi það ár, svo og á árunum 1963 og 1964 fluttu nokkrir þingmenn Framsóknarflokksins þingsályktunartilögur um skipan nefndar til að athuga, með hverjum hætti við verði komið verðtryggingu sparifjár, en þær tillögur fengust ekki afgreiddar.

Af framangreindu sést, að alllangt er síðan ýmsir gerðu sér grein fyrir þeim háska, sem af því leiðir, að íslenskt fjármálalíf hefur undanfarna áratugi einkennzt öðru fremur af sífelldu verðfalli peninga. Sú þróun hefur haft óheppilegar afleiðingar á mörgum sviðum og er ein orsök þess verðbólguvaxtar, sem hér hefur átt sér stað. Innlendir sparnaður er ein mikilvægasta forsenda þróttmikillar og heilbrigðrar efnahagsstarfsemi. Afleiðing peningaverðfallsins er hins vegar ónógur sparnaður, sem leitt hefur til lánsfjárskorts til hvers konar framkvæmda og rekstrar atvinnufyrirtækja. Lánastarfsemi hefur í aukum mæli markast af stuttum og óhagkvæmum lánum úr bankakerfinu og vaxandi lánastarfsemi utan þess. Gróðinn, sem sífellt verðfall peninganna hefur skapað lántakendum, veldur æðisgengnu kapphlaupi, um hið takmarkaða lánsfé og verðbólguþjárfestingu. Endurskipting eigna þjóðfélagsins, þar sem lántakar hagnast stöðugt á kostnað lánveitenda, getur hvorki talizt sanngjörn né æskileg. Því mundi það tvímælalaust mikill ávinningur, ef hægt væri að skapa jafnvægi í þessum efnum, en í þá átt mundi verðtrygging sparifjár og annarra fjárskuldbindinga stórt skref, ef takast mætti að framkvæma eftir heppilegum leiðum.

Fram til þessa hefur verðtrygging fjárskuldbindinga ekki verið framkvæmd hér á landi nema í mjög smáum stíl. Aðeins tvær tegundir spariinnlána eru verðtryggðar, þ. e. skyldusparnaður ungs fólks skv. lögum nr. 42 frá 1957 og sparifjáröfnun skólabarna, en samanlagt nema þessir tveir liðir aðeins örlitlu broti af sparifé landsmanna. Að því er útlánun viðkemur, hafa örfáar tegundir opinberra lána verið verðtryggðar, og eru slík ákvæði nú í gildi um lán frá Húsnæðismálastofnun ríkisins og þau skuldabréfalán ríkissjóðs, sem boðin voru út á árunum 1964 og 1965 samkvæmt sérstakri lagaheimild. Allar aðrar fjárskuldbindingar en þær, sem nú voru nefndar, er skv. gildandi lögum óheimilt að verðtryggja.

Seint í aprílmánuði 1965 lagði ríkisstjórnin fram frumvarp um verðtryggingu fjárskuldbindinga, en málið hlaut þá enga afgreiðslu. Frumvarp þetta hefur verið endurflutt á þessu þingi og hefur verið allengi í athugun hjá fjárhagsnefnd. Hefur nefndin sent frumvarpið til umsagnar viðskiptabankanna, og annar af bankastjórum Seðlabankans, dr. Jóhannes Nordal, kom til viðtals við nefndina um það.

Fjárhagsnefnd hefur ekki orðið sammála um afgreiðslu málsins. Meiri hluti hennar leggur til, að frumvarpið verði samþykkt með nokkrum breytingum, en undirritaðir telja æskilegt, að málið fái nokkru rækilegri athugun en þegar hefur farið fram.

Frumvarpið er í heimildarformi. Samkvæmt 3. gr. þess skal Seðlabanki Íslands hafa umsjón með framkvæmd laganna og veita heimildir til verðtryggingar, nema hún sé sérstaklega heimiluð í lögum, enda séu umsóknir um slíkar heimildir sendar bankaeftirliti Seðlabankans. Að vísu eru í 4. gr. talin nokkur almenn skilyrði verðtryggingar, en engar fastar reglur um framkvæmdina eru í frumvarpinu. Við teljum, að þar sem um svo þýðingarmikið mál er að ræða, væri ákjósanlegra, að löggjöfin væri ákveðnari um ýmsa þætti þess heldur en verða mundi, ef frumvarpið væri samþykkt í nýverandi mynd.

Einnig lítum við svo á, að tækju fjárfestingarlánastofnanir yfirleitt upp verðtryggingu á útlánum sínum, væri eðlilegra að lögákveða, við hvaða verðtryggingargrundvöll eigi að miða í hinum einstöku lánaflokkum, enda hefur það verið algild regla um þá verðtryggingu, sem fram til þessa hefur verið leyfð.

Í þeim þingsályktunartillögum, sem að framan eru nefndar, hefur aðaláherzlan verið lögð á verðtryggingu sparifjár, þ. e. að gæta hagsmuna sparifjáreigendanna og vernda eigur þeirra. Í frumvarpinu er hins vegar fyrst og fremst fjallað um verðtryggingu lána frá sérstökum fjárfestingarlánastofnunum. Enda þótt okkur sé ljóst, að náíð samband hljóti ávallt að vera milli verðtryggingar sparifjár annars vegar og útlána hins vegar og að allmikil vandkvæði muni á að verðtryggja meginhlutann af innlögðu sparifé, teljum við þó, að til þess að raunverulegs árangurs af slíkri lagasetningu í baráttunni við verðbólguna sé að vænta, þurfi verðtryggingin að vera nokkuð almenn.

Í umsögnum Landsbanka Íslands og Útvegsbanka Íslands, sem prentaðar eru á þingskjali 350, eru á glöggan hátt dregnir fram þeir erfiðleikar, sem eru á almennri verðtryggingu sparifjár, eins og hún er áformuð skv. frumvarpi þessu, svo og á framkvæmd nokkurra annarra atriða þess. Þar er jafnframt lagt til, að málið í heild verði athugað milli þinga af nefnd manna með sérþekkingu á þessu sviði og gengið frá nýjum tillögum, m. a. á grundvelli þeirrar reynslu, sem fengizt hefur erlendis af löggjöf í þessa átt.

Undir þetta viljum við taka og leggjum því til, að frumvarpið verði afgreitt með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Þar sem deildin telur nauðsynlegt, að þetta mikilsverða mál fái rækilegri athugun en þegar hefur farið fram og að löggjöf um verðtryggingu, ef sett verður, feli í sér skýrari ákvæði um reglur þær, sem farið skuli eftir við framkvæmd laganna, og í trausti þess, að ríkisstjórnin skipi fimm manna nefnd, fjóra eftir tilnefningu þingflokka og einn án tilnefningar, til að athuga málið og gera tillögur um það fyrir næsta þing, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 21. marz 1966.

Einar Ágústsson, Skúli Guðmundsson. Lúðvík Jósefsson.
frsm.